

ZARZĄDZENIE NR 107/2011

REKTORA UNIWERSYTETU SZCZECIŃSKIEGO

z dnia 6 grudnia 2011 r.

w sprawie wprowadzenia w Uniwersytecie Szczecińskim
jednolitego opisu przedmiotu / modułu kształcenia (sylabusu)

na podstawie art. 66 ust. 2 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164 poz. 1365 ze zm.) oraz uchwały Prezydium PKA w sprawie wytycznych do przygotowania raportu samooceny zarządza się, co następuje:

§ 1. Opisy poszczególnych przedmiotów/modułów (sylabusy) na każdy rok akademicki winny być sporządzone dla studiów pierwszego, drugiego stopnia i jednolitych studiów magisterskich według następującego wzoru:

Wypełnia Zespół Kierunku	Nazwa przedmiotu:					Kod przedmiotu:	
	Nazwa jednostki prowadzącej przedmiot / moduł:						
	Nazwa kierunku:						
	Forma studiów:		Profil kształcenia:			Specjalność:	
	Rok / semestr:		Status przedmiotu / modułu:			Język przedmiotu / modułu:	
	Forma zajęć	wykład	ćwiczenia	ćwiczenia laboratoryjne	konwersatorium	seminarium	inne (wpisać jakie)
	Wymiar zajęć						
Koordynator przedmiotu / modułu							
Prowadzący zajęcia							
Cel przedmiotu / modułu							
Wymagania wstępne							
EFEKTY KSZTAŁCENIA					Odniesienie do efektów dla programu	Odniesienie do efektów dla obszaru	
Wiedza	01						
	02						
	...						
Umiejętności	03						
	04						
	...						
Kompetencje społeczne	05						
	06						
	...						

TREŚCI PROGRAMOWE		Liczba godzin
Forma zajęć – np. wykład		
1		
2		
3		
...		
Forma zajęć – np. ćwiczenia		
1		
2		
3		
...		
Forma zajęć -		
1		
2		
3		
...		
Metody kształcenia		
Metody weryfikacji efektów kształcenia		Nr efektu kształcenia z sylabusu
Forma i warunki zaliczenia		
Literatura podstawowa		
Literatura uzupełniająca		
NAKŁAD PRACY STUDENTA:		
	Liczba godzin	
Zajęcia dydaktyczne		
Przygotowanie się do zajęć		
Studiowanie literatury		
Udział w konsultacjach		
Przygotowanie projektu / eseju / itp.		
Przygotowanie się do egzaminu / zaliczenia		
Inne		
ŁĄCZNY nakład pracy studenta w godz.		
Liczba punktów ECTS		

§ 2. Opisy poszczególnych przedmiotów / modułów winny być sporządzane według instrukcji stanowiącej załącznik nr 1 do niniejszego zarządzenia.

§ 3. Opisy poszczególnych przedmiotów / modułów winny być sporządzone dla programów kształcenia dostosowanych do KRK obowiązujących od r.a. 2012/13.

§ 4. Traci moc zarządzenie Rektora Uniwersytetu Szczecińskiego nr 19/2009 Rektora US z dnia 23 marca 2009 r. w sprawie prowadzenia w US jednolitej dokumentacji opisów poszczególnych przedmiotów.

§ 5. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania i ma zastosowanie od roku akademickiego 2012/2013.

REKTOR
Tarczyński
prof. dr hab. Waldemar Tarczyński

Instrukcja pomocna w wypełnianiu sylabusu

Nazwa przedmiotu	Dokładna nazwa zgodna z zatwierdzonym programem kształcenia na danym kierunku
Kod przedmiotu ¹	Uzupełnia koordynator kierunkowy ECTS wg ustalonego wzoru
Nazwa jednostki prowadzącej przedmiot / moduł	Wydział / Instytut lub Katedra / Zakład
Nazwa kierunku	Nazwa kierunku zgodna z obowiązującym programem
Forma studiów	Wybrana z przygotowanej listy: <ul style="list-style-type: none"> • studia pierwszego stopnia / studia drugiego stopnia / jednolite studia magisterskie • studia stacjonarne / studia niestacjonarne
Profil kształcenia	ogólnoakademicki (A) lub praktyczny (P)
Specjalność	Jeżeli przedmiot dotyczy wszystkich specjalności na kierunku wpisujemy: „wszystkie”. Jeśli dotyczy tylko jednej specjalności wpisujemy nazwę zgodną z zatwierdzonym programem.
Rok / semestr	W przypadku przedmiotów obowiązkowych wpisujemy rok studiów i semestr studiów, np.: rok 2, semestr 3; W przypadku przedmiotów fakultatywnych wpisujemy z przygotowanej listy: <ul style="list-style-type: none"> • semestr zimowy • semestr letni • cały rok akademicki
Status przedmiotu / modułu	Obowiązkowy lub fakultatywny. UWAGA: mogą też być inne określenia statusu wynikające z programu kształcenia.
Język przedmiotu / modułu	Jeśli przedmiot realizowany jest w kilku językach wskazujemy wszystkie. Jeśli część zajęć z przedmiotu jest realizowana w jednym a część w innym języku, podajemy proporcje.
Forma zajęć i wymiar zajęć	<ul style="list-style-type: none"> • formy – wybierane są z listy zgodnie z uchwałą Senatu US. Jeżeli przedmiot realizowany jest w kilku formach dydaktycznych np. wykład i ćwiczenia, należy wskazać wszystkie formy realizacji przedmiotu; • wymiar zajęć – liczba godzin wpisywana jest przy odpowiedniej formie zajęć, zgodnie z zatwierdzonym programem kształcenia; liczbę tę podaje się odrębnie dla każdej z przewidzianych form zajęć.
Koordynator przedmiotu / modułu	Wpisujemy imię, nazwisko i stopień naukowy osoby odpowiedzialnej za realizację przedmiotu / modułu. W przypadku pojedynczej formy np. wykład monograficzny wpisujemy dane prowadzącego zajęcia.
Prowadzący zajęcia	Należy zamieścić nazwiska wszystkich prowadzących zajęcia z przypisaniem do form dydaktycznych
Cel przedmiotu / modułu	Należy umieścić cel ogólny definiowany jako wyraz intencji prowadzącego zajęcia . Cel jest to rodzaj wstępnej informacji o przedmiocie (czemu poświęcone są zajęcia, jakie jest ich zadanie), która znajduje swoje uszczegółowienie w innych polach sylabusu. Np.: zapoznanie studentów z historią i teorią piłki nożnej kobiet, przygotowanie studentów do korzystania z nowoczesnych technologii informacyjnych i ich praktycznego zastosowania. Decyzje o tym, czy będzie jeden wspólny cel dla przedmiotu czy kilka

	celów przyporządkowanych poszczególnym formom zajęć, podejmuje koordynator przedmiotu.
Wymagania wstępne	Należy podać zakres wiedzy / umiejętności / kompetencji społecznych, jakie powinien posiadać student przed rozpoczęciem realizacji danego przedmiotu / modułu (zdefiniować efekty kształcenia na wejściu). Korzystne byłoby wskazanie tych przedmiotów, których realizacja ułatwi studentowi naukę opisywanego przedmiotu / modułu

Efekty kształcenia^{2,3,4}	Pole to zawiera opis zakładanych efektów kształcenia, czyli tego, co student powinien po zakończeniu zajęć wiedzieć, rozumieć i być zdolny wykonać, dlatego: <ul style="list-style-type: none"> uwzględnia się tylko efekty sprawdzalne (weryfikowalne), w opisie efektów wykorzystuje się czasowniki operacyjne (przykłady w przypisie nr 2), ujęte w formie osobowej, które nazywają konkretne czynności studenta poddawane sprawdzaniu Najszerzym punktem odniesienia w formułowaniu efektów są Krajowe Ramy Kwalifikacji, najbliższym „ cele przedmiotu / modułu ”. UWAGA: jeżeli przedmiot realizowany jest w kilku formach np.: wykład i ćwiczenia, to należy zdefiniować efekty dla całego przedmiotu.		
		Odniesienie do efektów dla programu ³	Odniesienie do efektów dla obszaru ⁴
	Wiedza 01- 02- ... Umiejętności 03- 04- ... Kompetencje społeczne 05- 06- ...	<i>Wypełnia Zespół Kierunku ds. Jakości i Programów Kształcenia</i> →	
Treści programowe	W tym polu umieszcza się zwięzłą prezentację treści realizowanych podczas zajęć. Należy unikać nadmiernej ich detalizacji skupiając się raczej na problematyce czy zasadniczych zagadnieniach. Zapisywanie konkretnych tematów poszczególnych zajęć jest poważnym uszczywnieniem procesu kształcenia. UWAGA: należy uwzględnić podział na poszczególne formy zajęć, np. problematyka wykładów, problematyka ćwiczeń, problematyka konwersatoriów / laboratoriów.		
Metody kształcenia	Pole to zawiera informację o sposobie pracy nauczyciela akademickiego ze studentami. Metoda powinna być pochodną celu kształcenia. Powinna też stanowić realizację wskazanych przez prowadzącego efektów kształcenia Np.: <ul style="list-style-type: none"> prezentacja multimedialna analiza tekstów z dyskusją opracowanie projektu gry symulacyjne praca w grupach wykonywanie doświadczeń 		
Metody weryfikacji efektów kształcenia	Dla każdego efektu umieszczonego na liście efektów kształcenia powinny znaleźć się metody sprawdzenia, czy został on osiągnięty przez studenta. Metody weryfikacji umiejętności powinny odwoływać się do tych form zajęć, które umożliwiają studentowi wykazanie tych umiejętności np. do ćwiczeń		

	laboratoryjnych.	Nr efektu kształcenia z sylabusu
	Np.: <ul style="list-style-type: none"> • egzamin pisemny • egzamin ustny • sprawdzian • kolokwium • esej • projekt grupowy • 	Np. 03, 06 04, 05, 01 .....

Forma i warunki zaliczenia	Np.: <ul style="list-style-type: none"> • egzamin pisemny (test, test z pytaniami / zadaniami otwartymi, dłuższa wypowiedz pisemna, rozwiązywanie problemu) • egzamin ustny • zaliczenie pisemne • zaliczenie ustne • wykonanie pracy zaliczeniowej: przygotowanie projektu i prezentacja lub badań i prezentacja ich wyników wykonanie pracy praktycznej • ustalenie oceny zaliczeniowej na podstawie ocen częściowych otrzymywanych w trakcie semestru za określone działania i prace studenta <p>Warunki zaliczenia powinny stanowić konkretyzację wskazanych form zaliczenia, np.: egzamin obejmuje wiedzę z wykładów oraz zalecanej literatury, zaliczenie ćwiczeń na podstawie obecności, aktywności pracy pisemnej i kolokwium.</p>														
Literatura podstawowa i uzupełniająca	<p>Podstawowa – wymaganej do ostatecznego zaliczenia zajęć (zdania egzaminu) Uzupełniająca – poszerzająca wiedzę studentów.</p> <p>Przy ustalaniu liczby pozycji składających się na wykaz literatury, należy uwzględnić ogólną liczbę punktów ECTS przyznawanych za dany przedmiot. Obejmującą także szacowany czas pracy własnej studenta poświęconej na lekturę</p> <p>Należy pamiętać, że wykaz literatury przeznaczony jest dla studenta, dlatego trzeba wziąć pod uwagę dostępność przywoływanych pozycji dla studiujących</p>														
Nakład pracy studenta	<p>Ta pozycja skorelowana jest z liczbą punktów ECTS za przedmiot / moduł. Należy więc uwzględniać liczbę godzin zajęć dydaktycznych oraz indywidualną pracę studenta. Dlatego bardzo ważne jest, by w sylabusie wyraźnie, szczegółowo określić wymagania tak, by student miał świadomość, jakie zadania musi zrealizować, czyli jakiego nakładu jego pracy (w godzinach) będzie wymagało uzyskanie zaliczenia przedmiotu.</p> <p>Wyliczając godziny pracy indywidualnej należy brać pod uwagę przeciętnego studenta.</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td>Zajęcia dydaktyczne</td><td></td></tr> <tr><td>Przygotowanie się do zajęć</td><td></td></tr> <tr><td>Studiowanie literatury</td><td></td></tr> <tr><td>Udział w konsultacjach</td><td></td></tr> <tr><td>Przygotowanie projektu / eseju/ itp.</td><td></td></tr> <tr><td>Przygotowanie do egzaminu / zaliczenia</td><td></td></tr> <tr><td>Inne</td><td></td></tr> </table>	Zajęcia dydaktyczne		Przygotowanie się do zajęć		Studiowanie literatury		Udział w konsultacjach		Przygotowanie projektu / eseju/ itp.		Przygotowanie do egzaminu / zaliczenia		Inne	
Zajęcia dydaktyczne															
Przygotowanie się do zajęć															
Studiowanie literatury															
Udział w konsultacjach															
Przygotowanie projektu / eseju/ itp.															
Przygotowanie do egzaminu / zaliczenia															
Inne															
Łączny nakład pracy studenta															
Liczba punktów ECTS ⁵															

Oдноśniki

1. Zasady kodowania przedmiotów ustalone przez koordynatora uczelnianego ECTS

Numer kodowy przedmiotu składa się z 9 znaków rozdzielonych kropkami, np.: 08.3105AII01_32

Oznaczenia:

- trzy pierwsze znaki rozdzielone kropką są numerem dyscypliny naukowej według kodu SOCRATESA (np.: 08.3 - historia);
- rzymskie cyfry oznaczają numer wydziału (np. I – Wydział Humanistyczny) – kod dla nowo tworzonego wydziału nadaje koordynator uczelniany;
- następne dwie cyfry oznaczają kierunek studiów (np. 05 – historia) – kod dla nowo tworzonego kierunku nadaje koordynator uczelniany;
- kolejna duża litera oznacza profil programu studiów (A – ogólnoakademicki, P – praktyczny);
- następna cyfra rzymska oznacza poziom kształcenia (I – studia I stopnia, II - studia II stopnia oraz jednolite studia magisterskie);
- kolejne dwie cyfry oznaczają numery jednostek dydaktycznych Wydziału (np. 01 – Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych) – kod dla nowej jednostki wydziału nadaje koordynator wydziałowy;
- kolejne cyfry po podkreśleniu oznaczają numer modułu zajęć (przedmiotu lub grupy przedmiotów) w planie studiów.

2. Przy formułowaniu efektów kształcenia należy dążyć do:

- a) unikania nadmiernej szczegółowości – sugeruje się podawanie od 3 do 6 efektów,
- b) zapewnienia adekwatności efektów kształcenia danego przedmiotu / modułu do celów całego programu, a także do efektów zdefiniowanych w opisie efektów kształcenia w danym obszarze studiów (formą weryfikacji są zamieszczone w tabeli efektów dwie rubryki z odniesieniami),
- c) zachowania realizmu oczekiwań, czyli dostosowania efektów kształcenia do pozostałych założeń zawartych w sylabusie.

Definiowanie efektów kształcenia obejmuje **trzy kategorie określone w Krajowych Ramach Kwalifikacji:**

WIEDZA

Kategoria wiedzy (W) - rozumiana jest jako **efekt przyswojenia** (nie przetworzenia) informacji; składa się na nią „zbiór opisu faktów, zasad, teorii i praktyk powiązanych z określoną dziedziną pracy lub nauki”

Przydatne (i stosowane) do opisanie efektów kształcenia dla tej kategorii są na przykład następujące czasowniki

(w formie osobowej), które pozwalają sprawdzić, czy student „wie i rozumie”:

nazywa, definiuje, wymienia, opisuje, wyjaśnia/tłumaczy, identyfikuje/rozpoznaje, streszcza, charakteryzuje, rozróżnia, uzupełnia, ilustruje, potrafi przedstawić w innej konwencji językowej, wyciąga proste wnioski.

UMIEJĘTNOŚCI

Kategoria umiejętności (U) – obejmuje **umiejętności intelektualne / poznawcze oraz praktyczne**. Generalnie oznacza „zdolność do stosowania wiedzy i rozwiązywania problemów”

Przydatne (i stosowane) do opisanie efektów kształcenia dla tej kategorii są na przykład następujące czasowniki

(w formie osobowej), które pozwalają sprawdzić, czy student potrafi zastosować wiedzę w sytuacjach typowych

i nietypowych, czy posiada umiejętności analizowania, dokonywania syntez i oceniania:

rozwiązuje, konstruuje, porównuje, klasyfikuje, porządkuje, wybiera sposób, projektuje, proponuje (alternatywne rozwiązania), organizuje, planuje, dowodzi, wyprowadza wnioski na podstawie twierdzeń, przewidyuje, weryfikuje, analizuje, wykrywa, ocenia, szacuje,

argumentuje sądy, ustala kryteria, rozpoznaje motywy lub przyczyny, poddaje krytyce, dyskutuje.

KOMPETENCJE SPOŁECZNE

Kategoria kompetencji społecznych (K) – obejmuje zdolność do autonomicznego i odpowiedzialnego wykonywania powierzonych zadań, gotowość do uczenia się przez całe życie, sprawność komunikowania się, umiejętność współdziałania z innymi członkami i liderem zespołu. Jest ona trudniejsza do szczegółowego zdefiniowania w formie sprawdzalnych celów szczegółowych, ale **możliwych do zaobserwowania**.

Do opisu efektów kształcenia dla tej kategorii przydatne są na przykład następujące czasowniki (w formie osobowej) i zwroty:

zachowuje ostrożność / krytycyzm w wyrażaniu opinii, dyskutuje, zachowuje otwartość na ..., pracuje samodzielnie, wykazuje kreatywność w .../ pracuje w zespole, kieruje pracą zespołu / pełni funkcje kierownicze, troszczy się / dba o .../ wykazuje odpowiedzialność za ..., angażuje się w ..., przestrzega poczynionych ustaleń, chętnie podejmuje się..., jest zorientowany na ..., docenia, akceptuje, jest wrażliwy na ..., dąży do...

UWAGA: o zakwalifikowaniu danego efektu kształcenia do kategorii wiedzy, umiejętności lub kompetencji nie może decydować wyłącznie użyty do tego czasownik operacyjny, ale także pozostałe elementy definiujące (konkretyzujące) dany efekt kształcenia.

3. objaśnienie oznaczeń

K (przed podkreślnikiem) – kierunkowe efekty kształcenia

W – kategoria wiedzy

U – kategoria umiejętności

K (po podkreślniku) – kategoria kompetencji społecznych

01, 02, 03 i kolejne – numer efektu kształcenia

Sposób kodowania

np. K_W01 –

na pierwszym miejscu umieszcza się symbol kierunkowych efektów kształcenia czyli (K)

na drugim podkreślnik (_)

na trzecim miejscu, po podkreślniku, kategorię W, U lub K

na czwartym i piątym miejscu numer **kierunkowego** efektu kształcenia

4. objaśnienie oznaczeń

H – obszar kształcenia w zakresie nauk humanistycznych

S - obszar kształcenia w zakresie nauk społecznych

X – obszar kształcenia w zakresie nauk ścisłych

P – obszar kształcenia w zakresie nauk przyrodniczych

T – obszar kształcenia w zakresie nauk technicznych

M – obszar kształcenia w zakresie nauk medycznych, nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej

R – obszar kształcenia w zakresie nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych

A – obszar kształcenia w zakresie sztuki

1 – studia pierwszego stopnia

2 – studia drugiego stopnia

A – profil ogólnoakademicki

P – profil praktyczny

Sposób kodowania:

np. H2A_W05

na pierwszym miejscu symbol obszaru kształcenia (H, S, X, P, T, M, R, lub A)

na drugim miejscu symbol poziomu studiów (1 lub 2). Brak w rozporządzeniach MNiSW symbolu studiów jednolitych magisterskich

na trzecim miejscu symbol profilu (A lub P)

na czwartym miejscu podkreślnik (_)

na piątym miejscu symbol kategorii efektów kształcenia (W, U lub K)

na szóstym i siódmym miejscu numer **obszarowego** efektu kształcenia (z rozp. MNiSW z dn. 02-11-

2011

w sprawie KRK)

5. **1 punkt ECTS** - odpowiada efektom kształcenia, których uzyskanie wymaga od studenta średnio 25-30 godzin pracy, przy czym liczba godzin pracy studenta obejmuje **zajęcia organizowane przez uczelnię**, zgodnie z planem studiów, oraz jego indywidualną pracę. Rubrykę wypełnia Zespół Kierunku ds. Jakości i Programu Kształcenia.